LETTERHOEKE

Jrg. 5 | 2009 | Nr. 2

Stifting FLMD bestiet fyftich jier 6
Fototentoonstelling Vrouwen van Nu 14
Biografy oer Fedde Schurer 16

TREESOAR

FRIES FILM ARCHIEF

Fedde Schurer as sprekker by de betinking fan de Slach by Warns yn 1964.

De verbouwing van Tresoar is volop bezig. In de herfst zullen de studiezaal en tentoonstellingsruimten klaar zijn voor het publiek. De medewerkers van Tresoar zijn onlangs ingedeeld in drie afdelingen waardoor Tresoar voor de komende jaren klaar is om een belangrijke rol in het Friese culturele leven te blijven spelen.

10

Op 12 septimber is yn New York de 'Friesland Day'. Dan wurdt betocht dat it 400 jier lyn is dat Henry Hudson in rivier opfear dy't letter nei him neamd wurde soe. In soad Friezen ha har stimpel set op de lettere Feriene Steaten fan Amearika. Fan dy Friezen is gâns mateiaal by Tresoar te finen.

12

Tsjisse Hettema hâldt him by Tresoar dwaande mei it bewarjen fan lûds- en byldmateriaal. It foarmet in ûnderdiel fan it boarnemateriaal oer Fryske skriuwers en dichters. Hy giet sels ek op besite by skriuwers om har te filmjen.

20

Op de voorpagina van deze *Letterhoeke* een foto uit de tentoonstelling Vrouwen van Nu hebben het maar gemakkelijk!?. Deze foto is ingezonden dor mevrouw A.M. Walta. Haar moeder was fotograaf in Workum en legde het dagelijks leven in de jaren vijftig vast. Zie pagina 14.

4 Fan de redaksje | Van de redactie

6 Stifting FLMD fiert fyftichjierrich bestean
| Marijke de Boer

10 Nieuwe organisatie en nieuwe ambities
| Bert Looper

12 Friesland Day
| Jelle Krol

14 Vrouwen van Nu hebben het maar gemakkelijk!?
| Amarens Hibma

16 Undersiker oan it wurd: Johanneke Liemburg
| Marijke de Boer

20 Meiwurker oan it wurd: Tsjisse Hettema
| Marijke de Boer

22 Verhuizing Fries Film Archief naar Tresoar
| Obby Veenstra

23 Nijs fan de Stifting Freonen fan Tresoar

24 Het geheim van Tolsum ontrafeld
| Hans Laagland

26 Op zoek naar de Tweede Wereldoorlog
| Femke de Groot

28 - Presintaasje harkboek
- Lezing over Lite Engelberts

29 Nieuwe aanwinsten
| Annemieke Nijdam

30 Professor Tony Feitsma ferstoarn

31 Kolofon | Colofon

32 Aktiviteiten | Activiteiten

Fan de redaksje

Wa't Tresoar yn komt, falt fuort it romme sicht op nei stúdzjeseal en loftbrêge. Mei troch de ferbouwing wurket Tresoar oan syn nije ambysjes. De ferbouwing draacht by oan it ferwêzentlikjen fan dy ambysjes troch de stúdzjeseal in bredere opset te jaan, mar ek troch de besiker te ferlieden ta it lêzen fan tydskriften, it besjen fan útstallings en it gebou fierder te ferkennen. Studearjen, sûnder lûd fan oaren te hearren, bliuwt goed mooglik yn de saneamde stille stúdzjeseal oan de kant fan de Prinsetún. As de ferbouwing klear is, kin mear omtinken jûn wurde oan aspekten fan de kolleksje dy't earder minder goed oan bod kamen. Yn de stúdzjeseal kin yn in foech filmsealtsje histoarysk filmmateriaal besjoen wurde. Ek it kaartemateriaal krijt mear omtinken en der is romte foar lytse wikseljende eksposysjes. De grutte útstallingseal bliuwt oan de kant fan de loftbrêge, wylst oan dy kant ûnderwilens ek de Aldehouseal, in grutte seal foar gearkomsten, realisearre is. Al dy feroaringen hâlde foar de besikers no noch oerlêst yn. Fansels wurdt besocht dy oerlêst safolle mooglik te beheinen.

Utstallings

Yn septimber kin al profitearre wurde fan de nije grutte útstallingseal. Dêr sil by gelegenheid fan it 90-jierrich jubileum fan de organisaasje Vrouwen van Nu, earder foaral bekend as de Plattelânsfroulju, in útstalling komme. In oare nije útstalling is fan 12 septimber ôf te besjen yn de fernijde Gysbert Japicxseal. Dêr kin, neist de portretten fan de Gysbert Japicxpriiswinners, ek oar materiaal dat anneks is mei Fryske literatuer besjoen wurde. Yn fitrines binne hânskriften en brieven útstald, mar ek nijsgjirrige realia. Fierder is yn in filmke in oersjoch te sjen fan de Fryske literatuer. Op dyselde tolfte septimber fiert de stifting Frysk Letterkundich Museum en Dokumintaasjesintrum har 50-jierrich jubileum.

Oare jubilea en ôfskie

Hiel oars, want persoanlik, binne de jubilea fan fjouwer meiwurkers. De besikers en Freonen sille har faaks net allegear kenne om't de ien mear as de oar ek wol achter de skermen wurk ferset. Yn it foarste plak neame wy Dirk de Ruiter, dy't as achttjinjierrige by de PB begûn en no syn 40-jierrich amtsjubileum fiert. Hy wurket al lange jierren as boekbiner. De oare trije jubilarissen binne 25 jier yn tsjinst: Lysbert Bonnema (meiwurker ynformaasje en presintaasje), Geesje Dam (teamlieder ynformaasjebewurking) en Marianne Walon (meiwurker stúdzjeseal en ynljochtings). Fan Syb Hulshoff, titelbeskriuwer, nimt Tresoar yn septimber ôfskie, no't se gebrûk makket fan de FPU-regeling. Sûnt 1996 hat se gâns boeken en tydskriften foar it publyk troch har beskriuwings ûntsletten. Wy winskje har it alderbêste ta yn dizze nije faze fan har libben.

Geesje Dam, Marianne Walon en Lysbert Bonnema.

Van de redactie

Wie Tresoar binnenkomt, valt meteen het ruime zicht op richting studiezaal en luchtbrug. Mede door de verbouwing werkt Tresoar aan zijn nieuwe ambities. De verbouwing draagt bij aan het realiseren van die nieuwe ambities door de studiezaal een bredere opzet te geven, maar ook door de bezoeker te verleiden tot het lezen van tijdschriften, het bekijken van tentoonstellingen en het gebouw verder te verkennen. Studeren, zonder door geluid van anderen gehinderd te worden, blijft goed mogelijk in de zogenaamde stille studiezaal aan de zijde van de Prinsentuin. Wanneer de verbouwing helemaal gerealiseerd is, kan meer aandacht geschonken worden aan aspecten van de collectie die voordien minder goed aan bod kwamen. In de studiezaal kan in een kleine filmzaal historisch filmmateriaal worden bekeken. Het kaartenmateriaal krijgt meer aandacht en er kunnen kleine wisselende exposities worden gehouden. De grote tentoonstellingszaal blijft aan de zijde van het gebouw waar de luchtbrug is, terwijl aan die kant ondertussen ook de Aldehouseal, een grote zaal voor bijeenkomsten, gerealiseerd is. Al die veranderingen houden voor de bezoekers nu nog overlast in. Natuurlijk wordt getracht die overlast zoveel mogelijk te beperken.

Tentoonstellingen

In september kan er al geprofiteerd worden van de nieuwe grote tentoonstellingszaal. Daar zal ter gelegenheid van het 90-jarig jubileum van de organisatie Vrouwen van Nu, eerder vooral bekend als de Plattelandsvrouwen, een tentoonstelling komen. Een andere nieuwe tentoonstelling is vanaf 12 september te zien in de vernieuwde Gysbert Japicxseal. Daar kan, behalve de portretten van de Gysbert Japicxprijswinnaars, ook ander materiaal worden bekeken dat te maken heeft met de Friese literatuur. In vitrines zijn handschriften en brieven tentoongesteld, maar ook interessante realia. Verder is in een filmpje een overzicht te zien van de Friese literatuur. Op diezelfde twaalfde september viert de stichting Frysk Letterkundich Museum en Dokumintaasjesintrum haar 50-jarig jubileum.

Andere jubilea en afscheid

Heel anders, op een persoonlik vlak, zijn de jubilea van vier medewerkers. De bezoekers en Vrienden zullen hen misschien niet allemaal kennen omdat de

Dirk de Ruiter.

een meer dan de ander werk achter de schermen werk verricht. In de eerste plaats noemen wij Dirk de Ruiter, die als achttienjarige bij de PB begon en nu zijn 40-jarig ambtsjubileum viert. Hij werkt al lange tijd als boekbinder. De andere drie jubilarissen zijn 25 jaar in dienst: Lysbert Bonnema (medewerker informatie en presentatie), Geesje Dam (teamleider informatiebewerking) en Marianne Walon (medewerker studiezaal en inlichtingen). Van Syb Hulshoff, titelbeschrijver, neemt Tresoar in september afscheid, nu zij gebruik maakt van de FPU-regeling. Sinds 1996 heeft ze veel boeken en tijdschriften voor het publiek door haar beschrijvingen ontsloten. Wij wensen haar het allerbeste toe in deze nieuwe fase van haar leven.

Syb Hulshoff.

Stifting FLMD fiert fyftichjierrich bestean

‘Yn Tresoar libbet it FLMD troch’

It Frysk Letterkundich Museum en Dokumintaasjesintrum is sûnt de fúzje mei de Provinsjale Biblioteek en it Ryksargyf yn 2002 opgien yn Tresoar. Wa’t tinkt dat dêrmei ek de stifting FLMD net mear bestiet, hat it mis. Sterker noch, de stifting fiert yn septimber har fyftichjierrich bestean.

| Marijke de Boer

De stifting hat as doel letterkundige aktiviteiten te stimulearjen en te stypjen. Ien fan de bekendere aktiviteiten fan de stifting hat te krijen mei it ‘arkje fan Rink’. Dat arkje wie fan de Fryske skriuwer Rink van der Velde en leit by De Feanhoop. Fryske skriuwers en dichters meie der simmerdeis in pear wiken gebrûk fan meitsje om yn alle rêst te wurkjen. De kosten foar it ferbliuw wurde betelle út it Tamminga-Piebenga-Fûns. ‘De stifting FLMD hat it behear fan it Tamminga-Piebengafûns,’ fertelt Jannie van der Kloet (1948). Se is foarsitter fan it bestjoer fan de stifting en sit út dy funksje wei yn it bestjoer fan Tresoar. ‘It fûns bestiet út de neilittenskip fan Frysk dichter en earefoarsitter fan it FLMD, Douwe Tamminga. Hy hat net hiel strikt fêstlein wêr’t it jild foar brûkt wurde mei, útsein eksploitaasjekosten. Wy ha tocht om fan dat jild in priis yn it libben te roppen, om sa syn namme yn eare te hâlden, mar fûnen dat der al safolle literêre prizen yn Fryslân binne, dat dat net folle tafoegje soe. No kin oan ferskate projekten finansjele stipe jûn wurde lykas boekútjeften.’ De stifting hat noch in fûns mei dêryn de opbringsten fan de ferkeap fan de gebouwen oan de Grutte Tsjerkestrjitte yn Ljouwert dêr’t earder it FLMD húsfêste wie en it jild fan in tal skinkingen en legaten. Ek dat fûns is foar stipe oan de Fryske letterkunde. It stribjen is om it nominale bedrach oerein te hâlden. Inkeld de rinte wurdt brûkt, mar dêr kin by bysûndere oanfragen fan ôfwykt wurde.

Kwetsber

De stifting FLMD fiert yn septimber it fyftichjierrich jubileum. Yn al dy jierren is fansels in soad feroare. Yn it begjin waard it wurk noch op de souder fan de Fryske Akademy dien troch Marten Scholten dy’t dêr in pear moarnsskoften foar frijmakke waard. Yn 1969 krige it FLMD in eigen gesicht doe’t it de Grutte Tsjerkestrjitte 20 hiere koe. Yn 1977 waard it FLMD húsfeste op nûmer 28 yn it eardere wenhûs fan Mata Hari. Yn 1980 kaam dêr noch nûmer 30 by dêr’t de

Jannie van der Kloet foar it portret fan Douwe Tamminga (foto: Haye Bijlstra).

Troelstra-Samling yn ûnderbrocht waard. Scholten wie ûnderwilens opfolge troch Freark Dam en yn 1986 waard Tineke Steenmeijer-Wielenga direkteur. Der kaam mear wurk en der kamen sa stadichoan mear meiwurkers en frijwilligers. De feroaringen nei 1995 hat Jannie van der Kloet fan tichtby meimakke, want doe waard se frege foar it bestjoer fan it FLMD. 'Hoewol't ik fan hûs út Nearlandika bin, wurke ik doe as direkteur fan it Arbeidsburo yn Dokkum. Ik hie der wol nocht oan. It wie foar my in moaie gelegenheid om de Fryske literatuer by te hâlden. It FLMD bestie út in lyts tal minsken en dêrtroch waard it bestjoer by in soad saken belutsen. Ik ha sels ris as bestjoerslid yn de sollisitaasjekommisje sitten doe't der in nije meiwurker socht waard. Dat is no ûntinkber.'

De grutste klus mei de measte ympakt yn har bestjoerstiid, ha de tariedingen west foar de fúzje mei de Provinsjale Biblioteek en it Ryksargyf nei ien ynstitút. 'Dat wie in spannend proses dat in soad tiid en enerzjy koste hat, mar ik bin bliid mei it risseltaat. Ik bin derfan oertsjûge dat it FLMD der sûnder gearwurking mei de oare ynstituten op termyn net mear west hie. It wie prachtich mei sa'n eigen klupke oan de Grutte Tsjerkestrjitte. Smûk wie it. As ik der hinne moast om wat op te sykjen of te bepraten, soarge ik derfoar dat ik der tsjin trijen wie. Dan wie it teetiid en siet elkenien noflik oan de grutte houten tafel. It wie tagelyk ek kwetsber, sa'n lyts groepke minsken. Der kaam hieltyd mear wurk by en de ûntjouwingen op digitaal mêd gongen rap fierder en wienen amper mear by te fytsen. Troch de útwreiding yn de rin fan de jierren wienen guon saken net foar elkenien goed regele. De húsfesting lei dreech om't in part eigendom wie fan de de provinsje, in oar part fan it FLMD en noch in part hierd waard fan de wenningboukorporaasje. Ek de rjochtsposysje fan de meiwurkers wie kompleks en lestich op ien line te krijen. It waard hieltyd swierder om de groeiende kolleksje te ûntsluten en as dat stûket binne jo as museum net mear sichtber, as de kolleksje dat net iens is.'

Utstalling

Nei de fúzje is der in soad feroare foar de stifting. 'De stifting sit no folle mear op ôfstân, mar is fia de sit yn it bestjoer fan Tresoar wol wach op wat Tresoar docht mei it erfskip fan it eardere FLMD.' De útfiering fan de taken leit by

Elysium

Sûnt oardel jier al yn gebrûk
yn de sanearre butterhoek,
efter: de timpel, prinsetún,
foar: útkyk op net-romme pún
en âldehou, dat bryk te deum:
FRYSK LITERAIR MUSEUM.

Húswardersgroet
(bitongen by 't lean),
lichtsje de hoed,
stellen forbean:
hjir koffer en tas,
dêr wanten en jas.

Stof yn alle hoeken,
hânskriften en boeken,
samlewurkgefaerten,
brieven, brievekaerten,
skrassen, klodders, skuorren;
portretten oan 'e muorren.

Weardefolle stikken:
Y.P. syn knyflokflikken,
it E.B.F.-gebyt
(nea brûkt, noch hagelwyt),
de klots fan 't keamerlid
dat thús fan Fedde hjit,
't fioeltsje fan A.W.
(de faem wie noch net ré),
gâns flessen: taperij
fan flecht en fryslân frij,
in brul en noch in brul,
skriuwark en pipespul,
âld fyts en luije stoel
en earne sûnder doel
mar slim op syn gemak:
in opset bonkerak . . .

Yn dizze hillige hallen
dêr't nea gjin fûgel sjongt
is al 't biweech forfallen
ta rêst dy't súntsjes stjonkt.

Bûtendoar yn 'e sinne pronket in faem
en wiuwt tsjin de NAVO-soldaten.

Mar elts dy't ien kear yn dit
hillichdom kaem
doar oars as op rym net to praten
oan de ein fan syn dagen ta.

H. H.

Dit fers fan H.H. (in pseudonym fan G.A Meerburg) stie yn De Strikel yn 1958. De skriuwer jout oan wat yn in letterkundich museum bewarre bleaun wurde moat.

It gebou fan it FLMD oan de Grutte Tsjerkestrjitte yn Ljouwert.

Tresoar, dus de praktyk is feroare, de doelstelling lykwols net. It is no grutter, mar by gearkomsten krije wy noch hieltyd folde koeken, krekt lykas earder by Tineke op de keamer. Ik wit dat guon minsken fine dat it museale aspekt fan it eardere FLMD net goed werom te finen is yn Tresoar, mar dêr bin ik it net mei iens. It is oars, dat is ynherint oan in gruttere organisaasje. Nei de ferhuzing wienen wy net sa gelokkich mei it plak fan de permaninte útstalling 'In hôf fol sang' mei in oersjoch fan de Fryske literatuer. De measte besikers geane streekrjocht nei de stúdzjeseal. Yn it begjin wie der net iens in buordsje dat nei de útstalling ferwiisde. Minsken waarden net útnoege om derhinne. Dat ha wy net goed ynskat en op 'e tiid oanjûn dat dat oars moatte soe. Tresoar hat der wol ear nei hân en it wurdt no ek

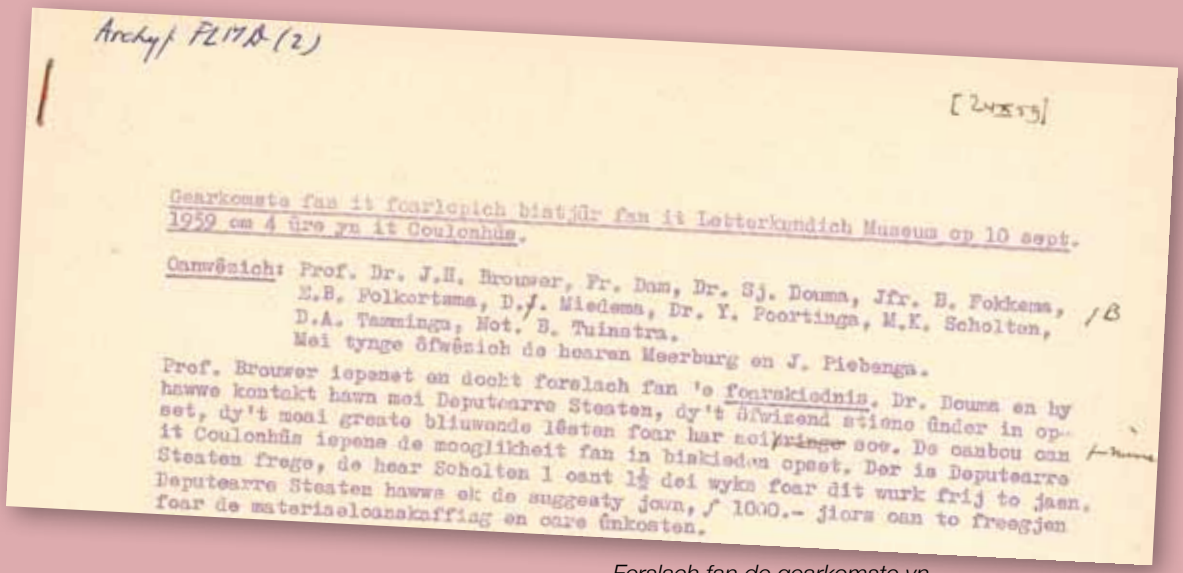

Archief FLMD (2)

[24513]

Gearkomste fan it foarlopich biestjûr fan it Letterkundich Museum op 10 sept. 1959 om 4 ûre yn it Coulonhûs.

Canwêzich: Prof. Dr. J.H. Brouwer, Fr. Dam, Dr. Sj. Douma, Jfr. B. Fokkema, E.B. Folkertsma, D.J. Miedema, Dr. Y. Poortinga, M.K. Scholten, D.A. Tamminga, Not. B. Tuinstra.
Mei tynge ôfwêzich de hearen Meerburg en J. Piebenga.

Prof. Brouwer iepenet en dankt foarslach fan 'e foarsitdnis. Dr. Douma en hy hawwe kontakt hawn mei Deputearre Staten, dy't ôfwizend stiene ûnder in opset, dy't moai greate bliuwende lêsten foar har sei/~~ringer~~ sou. De oanbou oan it Coulonhûs iepene de mooglikheid fan in biskieden opset. Der is Deputearre Staten frege, de heer Scholten 1 oant 1½ dei wyks foar dit wurk frij to jaen. Deputearre Staten hawwe ek de suggesty jown, f 1000.- jiers oan to freegjen foar de materialeoanskaffiag en oare ûnkosten.

Ferslach fan de gearkomste yn 1959 fan it foarlopich bestjoer fan it Letterkundich Museum.

better mei de ferbouwing, mar it hie wat my oanbelanget wat earder oanpakt wurde kinnen. Dêrfoaroer wienen de skriuwersportretten yn it eardere FLMD net foar elkenien tagonklik, mar dy komme no goed ta har rjocht yn de nij ynrjochte Gysbert Japicxseal, dy't nei de ferbouwing in mear letterkundige oanklaaïing krijt. Der komme fitrines mei nijsgjirrich materiaal oangeande de Fryske literatuer.'

Jubileum

Jelle Brouwer, direkteur fan de Fryske Akademy, pleite op it filologekongres yn 1956 foar in letterkundich museum. Om't der net fuort jild op it kleed kaam, hat it oant 1959 duorre foardat de earste bestjoersgearkomste plakfûn. 'Dat wie yn septimber, dat dêrom is yn septimber it jubileumfeest fan it fyftichjierrich bestean. Yn it karbrief stiet dat it doel fan de stifting is om alles te sammeljen en konservearjen dat mei Fryske skriuwers en letterkunde te krijen hat. Dat is noch altyd fan krêft en dat sil sa bliuwe. Wat de takomst bringt, wit gjinien, mar Tresoar sil noch fierder de wjukken útslaan. Sa binne der petearen oer gearwurking mei Stifting It Fryske Boek. Dat komt de letterkunde ek wer ten goede. En der binne plannen foar in museum Lân fan taal, mei dêryn rom omtinken foar de Fryske taal en wy hâlde fansels goed yn de gaten dat der ek omtinken foar de Fryske literatuer komt. Hoewol't gemeente en provinsje der posityf foar oer steane, moat der earst noch in helberheidsûndersyk dien wurde. Sels sil ik ein takom jier ophâlde. Nei fjouwer terminen is it heech tiid foar farsk bloed. Earst fiere wy it fyftichjierrich bestean.'

Programma sneon 12 septimber

Fan 14.00 oere ôf is elkenien wolkom. Op it program steane twa lêzingen (fan Goffe Jensma oer de mooglikheden fan literêr ûndersyk op basis fan de boarnen en fan Julian Spalding oer hoe't museaal omtinken jûn wurde kin oan literêre samlingen). Der binne foardrachten fan Yva Hokwerda (poëzy) en Meindert Bylsma (proaza) en muzyk fan Lucette van den Berg dy't Jiddyske lieten, yn Fryske oersetting fan Eppie Dam sjongt. Nei ôfrin is der in hapke en in drankje.

Nieuwe organisatie en nieuwe ambities

Al eerder in *Letterhoeke* zijn de hoofdlijnen van het beleid van Tresoar voor de komende jaren gepresenteerd. Inmiddels zijn we volop bezig om Tresoar zo in te richten dat alle ambities en plannen ook gerealiseerd kunnen worden. De verbouwing is in volle gang en we kunnen in de loop van oktober beschikken over een volledig heringericht publieksgebouw met goed geoutilleerde studiezalen en boeiende presentatie- en tentoonstellingsruimten. Maar beleid en gebouw betekenen natuurlijk niets zonder de mensen van Tresoar. Om zo goed mogelijk het beleid uit te kunnen voeren is in het voorjaar de organisatie van Tresoar op diverse punten aangepast.

| Bert Looper

Kern van de zaak is dat wij zo scherp mogelijk willen inspelen op de vragen en behoeften van doelgroepen en op ontwikkelingen in de markt. Die markt is voor ons erg breed en complex. Om maar enkele voorbeelden te noemen: wat betekent de digitalisering van archieven voor de bewaarfunctie van Tresoar; welke invloed hebben de nieuwe zoekmachines op de wijze van toegankelijk maken van archieven en collecties; hoe kunnen we de jeugd boeien met geschiedenis en literatuur; welke rol speelt Tresoar in de bevordering van de Friese taal en literatuur; hoe kunnen we onze cultuurtoeristische rol versterken. Het zijn maar enkele van de vele vragen die op ons afkomen. Het zal in elk geval duidelijk zijn dat Tresoar zich niet in een hoekje van de maatschappij kan verstoppen, maar midden in de samenleving moet staan en moet onderzoeken wat zijn rol kan zijn. Zoals gezegd, we moeten een goede antenne hebben voor kansen en mogelijkheden in de wereld om ons heen. Tegelijkertijd staat Tresoar garant voor volledige archieven en collecties en betrouwbare toegangen. Voorop lopen, verkennen, vernieuwen, ambachtelijkheid, kwaliteit … het zijn allemaal aspecten van het werk van Tresoar.

Maatschappij

Om al die rollen te kunnen vervullen is Tresoar nu ingedeeld in drie afdelingen. Er is een afdeling Ontwikkelteams, waar de medewerkers vooral bezig zijn met de ontwikkeling van projecten, activiteiten, publicaties, tentoonstellingen enzovoort. Om zo scherp mogelijk in te kunnen spelen op de behoeften in de maatschappij, zijn er in deze afdeling drie teams gevormd die zich elk richten op een doelgroep. Er is een team dat zich bezighoudt met de doelgroep onderzoekers. Hier worden ook de diensten voor familie-onderzoek ontwikkeld. Er is een team voor de doelgroep communities. Onder een community verstaan we een groep mensen die zich heeft verenigd rond een bepaald thema of een bepaalde doelstelling. Zo werken we in 2009 nauw samen met de Vrouwen van Nu/Bond van Plattelandsvrouwen om te komen tot een mooie tentoonstelling over negentig jaar huishouden in Frys-lân. In de samenwerking met deze grote community van meer dan 6000 vrouwen, verzamelen we verhalen en foto's die ook voor toekomstige generaties waardevolle informatie bevatten. Ook presenteren we dit jaar een nieuwe website over de geschiedenis van het kaatsen. Het derde team houdt zich bezig met doelgroepen die niet per definitie geïnteresseerd zijn in

geschiedenis en literatuur, maar waarvan wij met z'n allen vinden dat zij er wel in aanraking mee moeten komen. Het onderwijs is hier de belangrijkste doelgroep. Voor basis- en voortgezet onderwijs organiseert dit team presentaties, rondleidingen, lessen enzovoort.

Doelgroepen

Naast de afdeling Ontwikkelteams staat de afdeling Informatieteams. Deze afdeling is samengesteld uit twee teams. Het ene houdt zich bezig met het bewerken en toegankelijk maken van archieven en collecties (inclusief de bibliotheek), het andere houdt zich bezig met het verstrekken van informatie, schriftelijk, maar vooral ook via de studiezaal. De beide afdelingen zullen nauw samenwerken omdat voor nieuwe doelgroepen en communities vaak ook nieuwe toegangen gemaakt moeten worden. Voor de medewerkers op de studiezaal is het van belang om nauw contact te houden met de nieuwe groepen bezoekers die ons gebouw zullen bezoeken, vooral de cultuurtoeristen. In de derde afdeling, Bedrijfsvoering, wordt er voor gezorgd dat de organisatie soepel functioneert. Of het nu gaat om het gebouw, de catering, het secretariaat, de public relations of om de ondersteuning van het bestuur van Tresoar en om de financiële en bestuurlijke contacten met provincie en Rijk, de afdeling Bedrijfsvoering legt het fundament onder de organisatie. Niet in de laatste plaats is het beheer en behoud van de waardevolle archieven en collecties in handen van deze afdeling. Buiten de drie afdelingen zijn er nog een controller, een administrateur en een adviseur personeel en organisatie die rechtstreeks onder de directeur functioneren.

Vernieuwend

Er wordt wel eens gezegd dat tegenwoordig elke instelling in een permanente staat van reorganisatie verkeert. Het aanpassen van de organisatie is natuurlijk geen doel op zich, maar moet duidelijk de positie van de organisatie in de samenleving versterken. We denken dat we als medewerkers van Tresoar er helemaal klaar voor zijn om in de komende jaren onze vooraanstaande en vernieuwende rol in het Friese culturele leven te blijven spelen.

Organogram

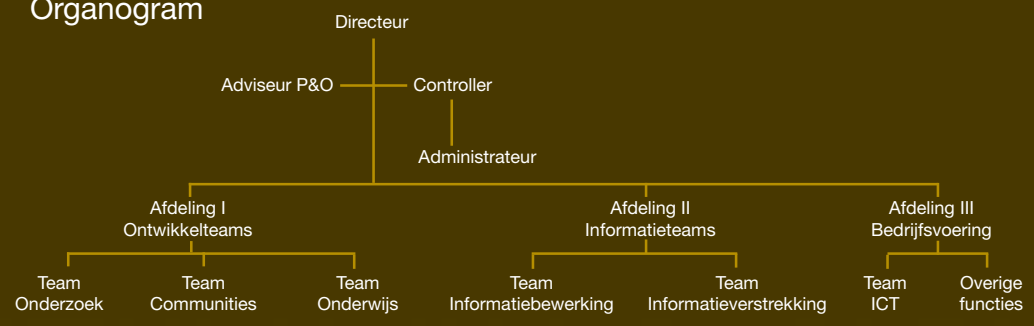

Impressie van de nieuwe entree

'This province has to be remembered in America'

Friesland day

Tolve septimber 2009 is it sa fier. Dan sil yn New York 'Friesland Day' hâlden wurde. Yn it ramt fan de betinking dat it fjouwerhûndert jier lyn is dat Henry Hudson foar de Vereenigde Oost-Indische Compagnie mei syn skip 'De Halve Maen' in rivier opfear dy't letter nei him neamd wurde soe, nei in plak dat no sa'n bytsje de haadstêd fan de wrâld neamd wurde mei, docht Fryslân ek mei.

| Jelle Krol

Ut soarte, soe men sizze kinne, want út Fryslân wei hawwe in soad lju in stimpel set op wat letter de Feriene Steaten fan Amearika wurde soene, te begjinnen mei Peter Stuyvesant. De steaten fan Fryslân wiene yn 1782 ek de earsten yn de doetiidske Republyk fan de Feriene Nederlannen dy't de ûnôfhinklikens fan de Feriene Steaten erkenden. Dêrnei waard it ek better mooglik help oan de nije steat te ferlienen. Mei om dy reden sei John Adams 'This province has to be remembered in America'. Fryslân wol him dy't tolfte septimber op Governor's Island yn New York fan syn bêste kanten sjen litte. It sil de provinsje der foaral om gean om dy kontakten mei Amerikanen te lizzen dy't ek foar te takomst betsjutting hawwe, benammen op it gebiet fan hannel toerisme en yndustry. Yn it saneamde Fryslân House kinne dy kontakten lein wurde. Dochs sil de klam dy deis foaral lizze op keunst en kultuer. Oerol-artysten sille har acts opfiere, Tsjêbbe Hettinga sil gedichten foardrage, Nynke Laverman sil sjonge en Sytze Pruiksma sil syn komposysjes hearre litte, mar ek sil in wichtich part fan dy dei

De emigrant Folkert Harmens Kuipers út Akkrum (1843-1904) waard yn Amearika (dêr Frank H. Cooper) ryk mei de winkels dy't er dêr hie. Mei it jild dat er fertsjinne liet er foar de âlderein Coopersburg yn syn bertedoarp bouwe. Op dizze by Tresoar bewarre kaart Coopersburg mei Nederlânske en Amerikaanske flaggen.

wijd wêze oan de presintaasje fan de Amerikaansktalige ferzje fan it boek *Gevierde Friezen: Frisian Fame in America*. Dat boek dêr't de Nederlânske ferzje dan al fan presintearre is - op 1 septimber yn Amsterdam sawol as yn Ljouwert - befettet portretten fan santich Friezen dy't yn it lân fan dream en winsken namme, bytiden grutte namme, makke hawwe.

Romroft

Fan al dy romrofte Friezen is by Tresoar út soarte ek it ien en oar te finen. Fansels oer de iene mear as oer de oare, mar faak hat it by Tresoar oanwêzige materiaal de basis west foar de artikels dy't oer dy santich Friezen ferskynd binne. Gâns fan de yllustraasjes dy't foar it boek *Gevierde Friezen* makke binne komme by Tresoar wei. In soad fan it boarnemateriaal fan de emigranten dy't letter ferneamd wurde soene, is fansels yn Amearika, mar ek gauris kin fan en oer harren gegevens sawol as byldmateriaal by Tresoar fûn wurde. Foarbylden fan sokke emigranten binne ds. Marten Annes Ypma, dy't mei syn folgelingen út Fryslân wei de oseaan oerstiek, Meindert de Jong, de berneboekeskriuwer dy't letter de prestizjeuze H.C. Andersen-priis krige en Bernard Fridsma, de lettere heechlearaar Germaanske talen oan it Calvin College yn Grand Rapids dy't mei syn *Frisian News Items* lange jierren de Friezen yn Amearika op 'e hichte brocht mei nijs út Fryslân. Mocht it boek de niget geande meitsje nei mear, dan kin mei help fan de website oer hast elk fan de santich yn it boek beskreaune Friezen mear ynformaasje fûn wurde. Boppedat kinne jo ús yn guon gefallen faaks ek fierder helpe, bygelyks yn it gefal fan bygeande foto, makke doe't Sjouke de Zee foar de twadde kear troch Amearika reizge. 'Krekt as yn 1921 wier Henry Ford ek nou net thús, sadet wy dizze bisûndere Amerikaen net sjoen ha', skreau er yn *Myn twadde Amerika-reis 1928* (1929). Ford kin dus net de man njonken De Zee wêze, mar wa is er al?

Vrouwen van Nu hebben het maar gemakkelijk!?

Fototentoonstelling

Begin 1900 nam de Friesche Maatschappij van Landbouw het initiatief tot landbouwhuishoudcursussen voor boerendochters. Na een aarzelende start werd het een groot succes. De meisjes wilden na het behalen van het diploma doorgaan met de cursus. Er werden plaatselijke Vereenigingen van Oudleerlingen opgericht. Dat leidde op 30 mei 1919 tot de oprichting van de provinciale Bond van Oudleerlingen bij het Landbouwhuishoudonderwijs in Fryslân, de BvOL. Die bond bestaat nog steeds onder de naam BvPF Vrouwen van Nu. Het is allang geen organisatie meer voor uitsluitend boerendochters. Iedere vrouw kan zich aansluiten. Of ze oud is of jong, in de stad woont of op het platteland. Het respectabele aantal leden (6700) laat zien dat de Vrouwen van Nu midden in de maatschappij staan.

| Amarens Hibma

Het negentigjarig bestaan van de Friese Vrouwen van Nu in 2009 is een mooi moment om de historie vast te leggen in de vorm van foto's. Samen met Tresoar zijn de Vrouwen van Nu erin geslaagd ruim achthonderd privéfoto's te verzamelen van het huishouden van de afgelopen negentig jaar in Fryslân. Twee vliegen in een klap, want op dat gebied vertoonde de collectie van Tresoar een fikse lacune. Er zitten hele mooie plaatjes bij, zoals de was die ligt te drogen op de bleek en de koe die met de hand gemolken wordt. Ook de rotanstoeltjes van de jaren vijftig zijn van de partij en de eerste televisie en computer. En keukens in alle soorten en maten. De vrouwen hoeven niet bang te zijn dat ze hun kostbare foto's kwijt zijn. Door de foto's voor dit project te digitaliseren kunnen de originelen in het bezit blijven van de eigenaressen zelf en de scans worden opgenomen in het Fries Foto Archief.

Veranderingen

De expositie probeert een antwoord te geven op de vraag of Vrouwen van Nu het echt zo makkelijk hebben! Is het antwoord ja? Al die elektrische apparaten maken het huishoudelijk werk per slot van rekening wel een stuk lichter. We zouden ons geen raad weten zonder stofzuiger, wasmachine, vaatwasser en magnetron! De apparaten zorgden voor een verlichting van het huishouden en een arbeidsbesparing van ongeveer een derde van de tijd. Daardoor hadden vrouwen meer tijd over om bijvoorbeeld buitenshuis te gaan werken. Of is het antwoord nee...Ook de denkbeelden over een 'proper' huishouden veranderden. De ramen hoefden echt niet meer elke week gelapt te worden. Historicus Pieter Stokvis: 'Ik vind dat zo verrassend, hoe men ineens anders over dingen gaat denken. Net als persoonlijke hygiëne. Vroeger ging men één keer per week in een teil in de keuken in bad en waste men de haren eens in de paar weken.' De ondertitel van de tentoonstelling luidt niet geheel toevallig van Mattenklopper tot Dyson. De stofzuiger is namelijk het huishoudelijk apparaat dat de grootste revolutie in het huishouden heeft veroorzaakt, een arbeidsbesparing groter dan die van de introductie van de wasmachine bijvoorbeeld. Uit onderzoek blijkt dat de wasmachine wel voor verlichting van de arbeid heeft gezorgd, maar niet voor arbeidsbesparing. Stokvis: 'Men ging veel vaker kleding wassen. Wij wasten een keer per jaar een wollen trui of droegen een jasje binnenstebuiten. Dat is nu ondenkbaar. Eenmaal in de week, op vrijdag, deden we schoon goed aan. Het gezegde één aan je bast, één in de was, één in de kast, dat was zo!' (uit: *Huishouden, huwelijk, gezin: huishoudelijk leven in de 20e eeuw*, Pieter Stokvis, Rotterdam, 2002).

Wat: fototentoonstelling

Waar: Tresoar

Wanneer: van 11 september 2009 tot en met 31 januari 2010 (tijdens kantooruren te bezichtigen)

Wastafel met lampetkan, omstreeks 1970 (foto van Tine M. Douma-Foppema uit Poppenwier).

Dirk druk aan de afwas, 1966 (foto van F. Kloosterman-de Roo uit Stiens)

Wandmeubel, 1976 (foto van D. de Haas-Wallinga uit Leeuwarden).

Koken op een petroleumstel, omstreeks 1940 (foto van A.S. Veenstra uit Boelenslaan).

Rondleidingen

In het kader van de tentoonstelling worden ook rondleidingen, lezingen en andere activiteiten georganiseerd. Het aanvragen van een speciale rondleiding kan via telefoonnummer 058 7890789 van Tresoar of via info@tresoar.nl. De kosten zijn 35 euro per groep van vijftien personen inclusief consumptie. Over de lezingen en andere activiteiten volgt nog nader bericht. Na 31 januari 2010 is de tentoonstelling afgelopen, maar het project nog niet. Er kunnen nog steeds foto's worden aangeleverd, die via de website van Tresoar toegankelijk worden voor iedereen.

‘It wie ien grutte ûntdekkingsreis’

Alve jier wurke Johanneke Liemburg oan in biografy oer Fedde Schurer (1898-1968). Oer de sjoernalist, politikus, dichter, pasifist en ûnderwizer falt in hiel soad te fertellen. De measte Friezen sille syn namme kenne, fan syn fersen, fan de Lemster skoallekwestje, de *Friese Koerier* of Kneppelfreed. Liemburg woe witte watfoar man oft er wie en wat him dreau. It risseltaat, in fûstdik boek, ferskynt begjin takom jier. Se hopet dêr op te promovearjen.

| Marijke de Boer

‘Ik ha Fedde yn de rin fan de jierren goed kennen leard en begryp syn dieden,’ fertelt Johanneke Liemburg (1952). ‘Ik hie earst net in útsprutsen byld fan him, mear it algemiene byld dat hearsket. In populistysk man dy’t prachtige fersen skreau en pasifist wie. It wie in sjarmante man, in hiel noflik minske. Hy waard op hannen droegen. In soad Friezen seagen him nei de eagen. Dat liket ideaal, mar ik leau net yn ideale minsken. Ik woe op syk nei de oare kant. Echt minne dingen ha ik lykwols net fûn, elkenien mocht him lije.’ Se rûn al langer mei it idee om in biografy te skriuwen. ‘Ik mei graach biografyen lêze omdatst faak ek ynformaasje krijst oer de tiid dêr’t dy figuer yn libbe. Boppedat fyn ik skriuwen moai wurk. Ik hâld fan taal en de sjoernalistyk leit my nei oan it hert. Doe’t ik de biografyen fan Herman Gorter en Henriëtte Roland Holst lies, tocht ik, dat wol ik ek wol, mar ik hie it noait oan tiid.’ In geskikt ûnderwerp tsjinne him yn 1998 oan. Dat wie by de betinking fan de hûndertste bertedei fan Fedde Schurer. ‘Dat is myn man, tocht ik. Ik fielde my troch myn eigen wurkûnderfining yn de polityk en de sjoernalistyk oan him besibbe.’

Leechdrompelich

Entûsjast lei se in opset foar oan âld-FLMD-direkteur Freark Dam en sosjolooch-politikolooch Bart Tromp, dy’t har in skoft lang begelaat ha. Beide binne ferstoarn en har ferstjerren wie in grutte tsjinslach, mar Yme Kuiper en Tineke Steenmeijer-Wielenga hawwe it stokje oernommen. De opset wie basearre op de yndieling fan de biografy fan Henriëtte Roland Holst. ‘Dat boek is in foarbyld foar my. De fjouwerhûndert siden dy’t dit boek wurde soe, lykje no mear as fiifhûndert te wurden. Ik woe in lekker lêsboek skriuwe, dat sprekt my sels ek it measte oan. Fansels moatte de feiten klopje, ik romantisearje se net. It boek moat ek leechdrompelich wêze. Fedde wie in man fan it folk. Ik ha derfoar keazen om it yn it Nederlânsk te skriuwen mei Fryske sitaten dy’t yn noaten fertaald wurde. Der leit in spanningsfjild om oan de iene kant mei it Frysk sa ticht mooglik by Schurer te bliuwen en

Johanneke Liemburg yn it depot fan Tresoar mei argyfmateriaal fan Fedde Schurer (foto: Haye Bijlstra).

oan de oare kant mei it Nederlânsk it foar de lêzer tagonkliker te meitsjen. It moast autentyk en tagelyk lêsber wêze. Neist it feit dat Fedde jierren bûten Fryslân wenne en wurke hat, hat de taalkar foar my ek te krijen mei in mear polityk argumint. Ik fyn dat Schurer him yn in isolemint triuwe litten hat. It is him net slagge om de ferbining tusken Frysk en Nederlânsk te lizzen yn Fryslân. Dêr kom ik yn myn konklúzjes yn it boek op werom.'

Argyf

Liemburg is begûn by it argyf fan it FLMD, dêr't it argyf fan Fedde Schurer bewarre wurdt. Dêrnei hat se tal fan oare argiven besocht, lykas it Letterkundig Museum en Nationaal Archief yn De Haach, de gemeente-argiven fan Tytsjerksteradiel, Ljouwert en Amsterdam, it skoalargyf op 'e Lemmer, it argyf fan de Steaten fan Noard-Hollân en het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis yn Amsterdam. 'Net alles ha ik lêzen, dat is ûnmooglik. Ik bin selektyf as it giet om it lêzen fan syn haadartikels út de *Friese Koerier*. Gauris komme deselde tema's werom en net alles hat de tiid trochstien. Wol ha ik alle brieven lêzen om't dy folle persoanliker binne as stikken foar de krante. Dan leare jo ek de oare kant fan de man kennen. Hy skriuwt bygelyks oer syn depresjes, dêr't er net mei te keap rûn. Ast de brieven foar de tredde kear lêst, fynst hieltyd mear ynformaasje, want witst op 't lêst mear en kinst ferbannen lizze. Earst fielde ik my bytiden in foyeur. Sa binne de leafdesbrieven fan Fedde syn heit oan syn mem noait skreaun mei it doel dat oare eagen se lêze soene. Ek de korrespondinsje mei Douwe Kalma is bytiden hiel persoanlik. Fierder ha ik in list opsteld mei minsken dy't ik ynterviewe woe. Minsken dy't him kend ha. Ik woe witte hoe't it wie om mei him te wurkjen. Dat moast earst, want dy minsken binne net jong mear. Ik haw in hiel goed kontakt krigen mei syn omkesizzer Hillebrand Visser. Syn mem wie in skoansuster fan Fedde. Visser koe goed mei syn omke en muoike en wie dêr faak útfanhûs. Ik hie net foarsjoen dat de ynterviews safolle tiid kostje soene,

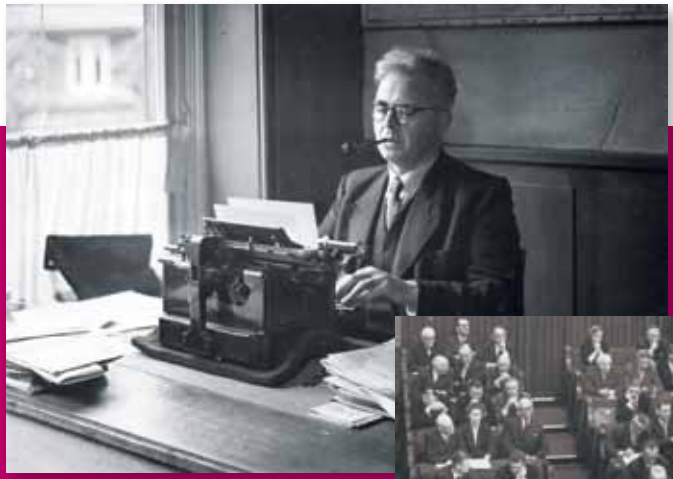

Fedde Schurer yn 1948 op it redaksjekantoar fan de Friese Koerier (foto: Frans Popken).

De Twadde Keamer yn 1959 mei Fedde Schurer yn it tredde blok op it fjirde bankje (foto: Anefo: Jo van Bilsen).

der komt in soad oan neisoarch achterwei. Doe't ik de minsken mear oer Fedde fertelle koe as sy my, bin ik dermei ophâlden.'

Frysk

'It is in yllúzje om te tinken datst alles opskriuwe kinst, moatst wol selektearje. Ast alle feiten opskriuwe soest, wurdt it in ûnlêsber tsjok boek. Fansels is de seleksje diskutabel. It dreechste wie om in kar te meitsjen út de brieven. It binne der hûnderten en se binne hast allegearre de muoite wurdich om út te sitearjenm mar dat kin net. Earst wie ik fan doel om in politike biografy te skriuwen, mei om't ik sels politikology studearre ha en lykas Fedde yn de Twadde Keamer sitten ha. Yn de autobiografy dy't Schurer sels skreaun hat, wie er net oan de perioade yn de Haachske polityk takommen. Ik woe my net weagje oan syn fersen om't ik my net kompetint genôch achtsje om der wat oer te sizzen. Dêr bin ik letter op weromkaam, want ik ha ûntdutsen datst syn wêzen net los sjen kinst fan syn dichtwurk. It is dus in biografy oer hiel de minske wurden.' Schurer wie in Fries yn ieren en sinen en stie foar syn prinsipes. 'Sa wist ik, dat hy net frege waard foar sprekbeurten foar de partij op net-Frysksinnige plakken. By tafal fûn ik in bewiis foar dit ferhaal. Yn de argiven fan de PvdA kaam ik in brief tsjin fan de foarsitter fan it gewest Fryslân oan it haadbestjoer mei it fersyk om Fedde net nei Snits te stjoeren op in sprekbeurt om't se dat 'vanwegen de import' net winsklik achten.' Hoewol't Schurer Frysksinnich wie, hat er him bot ôfset tsjin de komst fan de Frysk Nasjonale Partij. 'Hy wie in PvdA-man en woe syn komôf en freonen net yn de steek litte. Mar neffens my hie it goed west as er syn kennis en erfaring dield hie. Hy fielde it as in oanfal as soe hy it as Fries yn syn eigen partij net goed dwaan. Ik begryp dat, mar fyn it wol fout. Miskien kaam it, om't er te min tsjinspraak krige. Ek syn frou sette him op in fuotstik. Hy koe ek min oer krityk, wylst er sels net dimmen nei oaren wie.'

Belangstelling

'Schurer is al goed fjirtich jier wei, mar syn wurk libbet noch hieltyd. By lêzingen dy't ik oer him hâlden ha, begjinne minsken soms spontaan teksten te deklamearjen út *Bonifatius* of fersen op te sizzen. Hy wie in dichter fan it folk. Wa ken it ferske

Fedde Schurer en syn frou by in demonstraasje tsjin de kearnbewapening yn 1962.

CHRISTELIJK NATIONAAL DAGBLAD

Op deze foto ziet men de politie in actie tijdens de behandeling van de zaak-Schurer, waarbij vele argeloze voorbijgangers klappen kregen. Een dame blijft staan om het tonsel op te nemen. Wat zij er van denkt? Voor een verslag zie elders in dit blad.

Fedde Schurer voor de rechter

„Ik moat dit dwaen as myn folk oantaest wurdt"

Vonnis: een week voorwaardelijk

Honderden belangstellenden drommen gisteremiddag in en om het Gerechtsgebouw te Leeuwarden samen om de behandeling bij te wonen van de zaak tegen de 53-jarige hoofdredacteur van de „Heerenveense Koerier", Fedde Schurer. Zoals bekend, was deze gedagvaard om voor de enkelvoudige Kamer van de Rechtbank, de Politierechter, te verschijnen teneinde rekenschap af te leggen voor het schrijven van een hoofdartikel contra de kantonrechter te Heerenveen, mr. J. L. Wolthers, in zijn blad van 19 October. De aanleiding tot het schrijven van dit artikel was gelegen in de handelwijze van genoemde kantonrechter tijdens de behandeling van een zaak tegen een veearts uit Lemmer, de heer S. F. v. d. Burg, die geen Nederlands wilde spreken. Verontwaardigd als hij was, schreef dhr. Schurer daarop een artikel, waarin hij het optreden van mr. Wolthers kenschetste als kinderachtig, beledigend, treiterend, provocerend voor het Friese volk en compromitterend voor zijn collega's. Voorts [illegible] bij de benaming Zwarte Hoop — een Saksische [illegible], waardoor Friesland in de middeleeuwen werd geplaagd — op mr. Wolthers en zijn gelijkgezinde collega's van toepassing, terwijl hij tevens o.m. schreef, dat een verachte. It giet hielendal bûten de per- om. Ik soe repliceare en net komme in oanklacht".

Politierechter: „Dan verschillen wij langrijk van mening".

Moeilijkheden rond de

Vervolgens kwam de heer P. Wybe chef-redacteur van het Friesch Dagl voor de groene tafel om verklaringe te leggen als getuige-deskundige. Hij daartoe verzocht door de verdediger, D. Okma.

Politierechter: „Wie bent U?"

Get.: „Piter Wybenga".

Politierechter: „Geboren?"

Get.: „Tolve Febrewaris njoggen tolve".

Politierechter: „En in welk jaar?"

Get.: Njoggentjintolve".

Politierechter: „O juist, negen twaalf. En welke datum verder?"

Get.: „Tolve Febrewaris".

Politierechter: „O, twaalf Februari Wilt U mij dan nazeggen de eed, da

(Vervolg zie pag 2, eerste blad)

Nieuw vredesp

Kranteknipsel út 1951 fan de saak dy't bekend wurden is as Kneppelfreed.

It feintsje fan Menaam net, dat is ek fan syn hân. It is opmerklik dat sels de jonge generaasje syn namme ken, ek al witte se net krekt wat er betsjutten hat. As dit in goed boek is, hoopje ik dat de belangstelling foar de persoan Schurer en syn wurk tanimt. Hy wie in ynteressant figuer. In man fan syn tiid dy't makke hat wat der fan te meitsjen foel. Ik hoopje dat de lêzers net inkeld mear begripe sille fan de persoan Fedde Schurer, mar ek ynsjoch krije yn de tiid dêr't er yn libbe. Foar myn gefoel ha ik in reedlik folslein byld krigen en delset, mar de twifel bliuwt fansels oft der net noch wat leit dat ik oer de holle sjoen ha. Oan de oare kant, jo kinne ek net alles witte. Wêr't ik net goed de finger achter krije kinnen ha, is hoe't it mei syn depressive buien sit. Yn syn brieven wurdst gewaar dat er, alhoewol't it in fleurich man wie, bytiden oanstriid hie om it wetter yn te rinnen. Hy flechte dan op syn brommer de provinsje út en dûkte in pear dagen ûnder. Yn de biografy doch ik de suggestje dat it mei syn gesteldheid te krijen hie, mar ik wol net spekulearje. Dat is lestich, want je folje it al gau yn en sjogge mei eagen fan no. Ik sis net fan sa wie it, ik wol ôfstân hâlde en respekt toane. Net tefolle psychologisearje, dêr hâlde Schurer sels ek net fan. As it te tichtby kaam, slute er him ôf.'

‘Byld en lûd foegje safolle mear ta’

Tsjisse Hettema hâldt him as iennige by Tresoar dwaande mei it bewarjen fan lûds- en byldmateriaal. It materiaal foarmet in ûnderdiel fan it boarnemateriaal oer skriuwers en dichters. Besikers kinne sa net inkeld ynformaasje oer it wurk fan skriuwers opsykje, mar krije in sa folslein mooglik byld om’t se de skriuwers ek hearre en sjogge.

| Marijke de Boer

Syn wurkkeamer liket wol in elektroanikasaak. Op syn buro lizze fjouwer ôfstânbetsjinnings. Der stiet in televyzje, in dvd-recorder, in stereotoer en apparatuer om âlde bannen mei ôf te spyljen. Betelle wurde om televyzje te sjen of nei de radio te harkjen, wa wol dat no net? ‘Ja, ik ha yndie in prachtbaan,’ laket Tsjisse Hettema (1955). ‘It leafst ha ik alles tagelyk oan. Sa ferwurkje ik no de opnames dy’t Geart de Vries mei Douwe Tamminga makke foar syn biografy. Ik harkje dêrnei en lês sa út en troch wat yn de biografy, harkje tuskentroch nei in oar program en ha soms ek nochris de televyzje oan.’

Letbloeier

Foar de fúzje ta Tresoar wurke er seis jier as frijwilliger by it Frysk Letterkundich Museum en Dokumintaasjesintrum (FLMD). By de ferhuzing nei de Bûterhoeke krige er in fêste oanstelling as meiwurker neiere ûntsluting. Hy is tafallich yn dit wurk rûgele. Nei de ulo en de meao wurke er by it jirpelkweekbedriuw fan syn heit yn Emmeloard oant er yn tsjinst moast. Dêrnei gie er nei de hegere lânbouskoalle om’t it fanselssprekkend wie dat er fierder soe yn it famyljebedriuw. Nei twa jier hâlde er op mei skoalle en gie yn it bedriuw oan it wurk. ‘Op myn 24e kaam de omslach. Doe’t in ekstern buro de saak trochljochte en my frege wat ik it leafste woe, wie ik al út ’e rie dat ik wat mei it Frysk dwaan woe. Us heit hat my gean litten en nei’t ik myn vwo-diploma helle, sette ik ôf nei Grins om Ingelsk en Frysk te studearjen.’ Nei twa jier hâlde er dêr mei op en úteinlik hat er MU Frysk helle. ‘Taal en literatuer ha my fan jongsôf oan ynteressearre. As bern wie ik al sljocht op boeken en lies ik alles wat los en fêstsiet.’ Syn doetiidske frou krige wurk yn Ljouwert en fia har kaam er op de bibliobus. Nei’t syn baan fuortbesunige waard, kaam er op it FLMD telâne. ‘Se fregen oft ik as frijwilliger oan de slach woe. Myn earste klus wie it beskriuwen fan it lûdsargyf. Der wiene lp’s en cd’s fan Fryske muzikanten oantúgd, mar dy wienen mar foar in part beskreaun.’

Dichter

Hy fielde him by it FLMD op syn plak, ek om’t er sels gedichten skriuwt en publisearret. ‘Mei dat skriuwen begûn ik op de middelbere skoalle. Ik wie benijd hoe’t it in fers wurket om’t ik it net begriep. Watfoar effekt in gedicht ha kin, ûnderfûn ik yn it lân by ús heit. Hy hierde in stik lân fan in Grinzer boer dy’t earder beropsmilitêr west hie. Wy neamden him de generaal. Hy gie mei de hûn op de fyts troch it

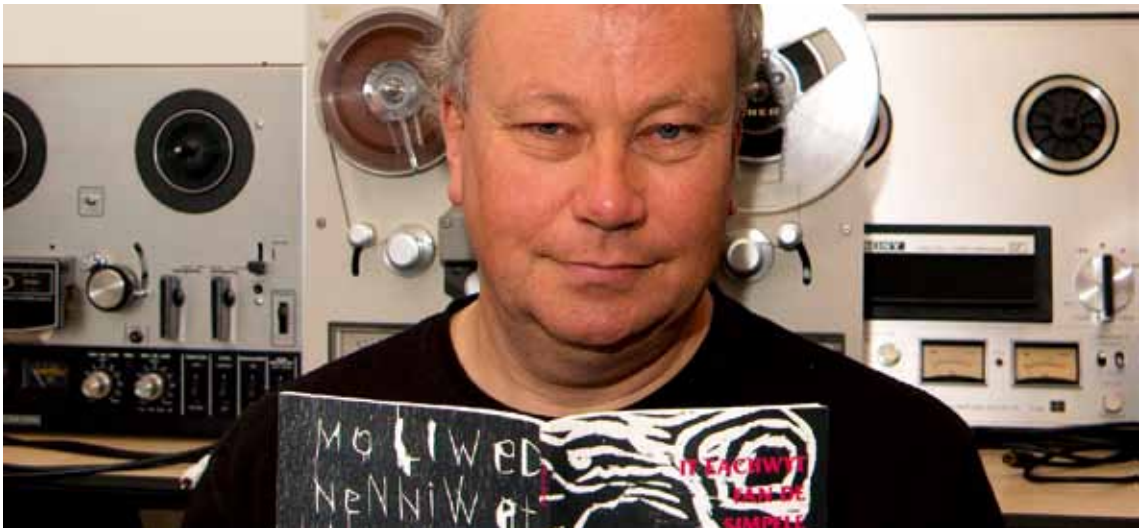

Tsjisse Hettema yn syn wurkkeamer (foto: Haye Bijlstra).

lân. Ik hie in spotfers skreaun dêr't de hûn syn sekretaresse wie en oarders oannaam. Oaren fûnen it geweldich. In moarn stie de boer by it stek, hy kearde de trochgong. Hy begûn it fers foar te dragen. De arbeider hie it oan him trochspile. Ik skamme my dea, tocht dat er lilk wurde soe, mar hy begûn hiel lûd te laitsjen.'

Pionier

Tresoar is foar in grut part in papieren ynstitút en de database om de gegevens yn te ferwurkjen is dêrop ynrjochte. It beskriuwen fan it lûds- en byldargyf wie dêrom somtiden dreech. 'Yn it begjin wie it pionieren, mar sa stadichoan is der mear omtinken foar oarsoartige argiven. It leit my wol, sels dingen útfine en regelje. Troch goed by te hâlden watfoar programma's op radio en televyzje útstjoerd wurde, mei foar Fryslân nijsgjirrige figueren, meitsje ik de kar wat ik opnim. Earder pluze ik benammen de gidsen troch, mar tsjintwurdich is ynternet in belangrike ynformaasjeboarne en helpmiddel om saken werom te finen as ik wat mist ha. Dy spanning hâld ik altyd, dat ik wat mis of dat ik krekt te let bin om de recordknop yn te drukken. Ek yn myn fakânsje wurkje ik troch.' Sûnt in pear jier draacht er sels by oan it argyf. Hy follet de hiaten op troch Fryske skriuwers thús te filmjen wylst se út eigen wurk foarlêze. Sa hat er by Trinus Riemersma oan de keukenstafel sitten. 'Nei't er earst in pear fersen lies dy't er de muoite wurdich fûn, einige er mei twa haadstikken út *De Reade Bwarre*. It foeget safolle mear ta ast ien hearst of sjochst. Dyn byld fan in persoan feroaret op slach ast de stim derby hearst. Dat is noch sterker ast ien sjochst.'

Filmargyf

Nei de simmer wurdt it Fries Film Archief by Tresoar ûnderbrocht. Yn de ferbouwingsplannen is romte makke foar in bioskoopseal. Tsjisse Hettema is entûsjast. 'Dan kinne wy folle mear sjen litte fan wat der oan byldmateriaal yn hûs is. Ik bin bliid dat der mear erkenning foar audio- en fideo-argiven komt. Kinst der yn dizze tiid ek net mear om hinne. It sukses fan in webside lykas Youtube toant dat wol oan. Minsken wolle fuort wat sjen kinne. Ik ha der o sa'n sin oan om de kolleksje fan it Filmargyf te besjen want der sitte grif ferrassingen yn. Sa kaam ik lêsten op in opname fan oare skriuwers ûnbekend materiaal fan Obe Postma tsjin. Ik herkende syn lûd, dêr bin ik yn de rin fan de jierren yn traind.'

Verhuizing Fries Film Archief naar Tresoar

Al meer dan twintig jaar slaat het Fries Film Archief zijn collectie op in de depots van Tresoar. Met ingang van 1 september volgen organisatie en techniek. Voortaan is het oudste regionale filmarchief van Nederland aan de Boterhoek te vinden.

| Obby Veenstra

Maar er is meer. Film in Friesland, de moederorganisatie van het filmarchief en Tresoar zullen audiovisuele archivering in Fryslân voortaan samen oppakken, onder de noemer Fries Film Archief. En, het filmarchief gaat een leuke rol spelen in de presentatie van het Friese verleden in Tresoar, met name in de minibios die in de studiezaal komt. De komende tijd zal eerst in het teken staan van de verhuizing en andere interne zaken. Het Fries Film Archief wil echter snel met nieuwe kracht vooruit, zowel wat betreft het behoud als de presentatie van kwetsbaar beeld en geluid.

Zorg

De nog steeds groeiende collectie van het Fries Film Archief, inmiddels bijna 4000 items, vraagt de nodige zorg. Een zorg die niet alleen voor het eigen beeld en geluid geldt. In heel Fryslân liggen audiovisuele collecties die zonder aandacht letterlijk uit beeld dreigen te raken. Een provinciebrede inventarisatie is een eerste stap tot een gezamenlijke aanpak van deze bedreiging. Bovendien wil het archief de toegankelijkheid nog verder verbeteren. Inmiddels is tweederde van de collectie online beschreven en kunnen meer dan 700 films direct achter de eigen computer worden bekeken (www.friesfilmarchief.nl). Ons archief is daarmee zeker uitzonderlijk te noemen. Bij slechts drie andere regionale audiovisuele archieven in Nederland, waaronder niet toevallig de twee Noordelijke partners, is dat hetzelfde. Toch lopen beschrijving en digitalisering achter bij de snelle aanwas van films en video's. Bovendien wil het archief nieuwe technieken toepassen, waaronder het kunnen downloaden van historische bronnen met een goede beeldkwaliteit.

Digitaliseren

Dit laatste is belangrijk omdat het Fries Film Archief historische beelden levert aan tal van audiovisuele en culturele professionals, voor tal van doeleinden, van museale exposities tot televisieprogramma's. Het filmarchief verwerkt ook zelf deze geweldige beeldbron, al dan niet samen met anderen, tot interessante producties, van voorstellingen tot games. Juist door historische beelden van - een vernieuwende - context te voorzien, winnen deze aan betekenis. Denk alleen al aan een het commentaar van een historicus of ervaringsdeskundige bij geluidloze beelden. Het archief ziet de collectie als ruw historisch materiaal met een grote potentie om *het verhaal van Fryslân* te vertellen, zeker wanneer je daarbij de kansen grijpt die digitalisering biedt. Het aloude motto van het Fries Film Archief om de collectie op zoveel mogelijk manieren, via zoveel mogelijk kanalen en op zoveel mogelijke locaties aan het publiek aan te bieden, zal dan ook niet alleen leidend blijven, maar in de toekomst met de steun van Tresoar met nieuw elan voortgezet worden.

Nijs fan de Stifting Freonen fan Tresoar

Activiteiten

De eerstvolgende activiteit voor de Freonen is de excursie naar Deventer en Zutphen op vrijdag 2 oktober. Aanmelden is nog mogelijk. U kunt dat doen door voor 11 september □50,00 (per persoon, dat is inclusief lunch) over te maken op rekeningnummer 335479553 t.n.v. St. Vrienden van Tresoar, Leeuwarden. Graag naam en adres vermelden. Deelnemers krijgen schriftelijk bericht. Er kunnen maximaal veertig mensen deelnemen.

Programma

De bus vertrekt om 7.30 uur uit Leeuwarden bij het busstation aan de uiterste oostzijde van het emplacement (bus van Dalstra Reizen). Na een koffiestop brengen we een bezoek aan de Walburgiskerk en bijbehorende Librije. Er is een kort orgelconcert. Bij goed weer volgt een kleine wandeling (minder dan 1 kilometer) door het oude stadscentrum van Zutphen. Daarna volgt een bliksembezoek aan de fraaie Openbare Bibliotheek van Zutphen in de middeleeuwse Broederenkerk. De bus brengt ons vervolgens naar Deventer voor de lunch en een bezoek aan de Athenaeumbibliotheek en het Stadsarchief Deventer. De Athenaeumbibliotheek herbergt onder andere de bibliotheek van het Deventer Athenaeum Illustre (opgericht in 1630) en de stadsbibliotheek van die stad (begonnen in 1560). Om 18.30 uur zijn we terug in Leeuwarden. De gehele dag is Bert Looper, directeur van Tresoar, onze speciale gids. Hij werkte in Zutphen en Deventer. Meer informatie is te vinden op: www.regionaalarchiefzutphen.nl, www.walburgiskerk.nl en www.sabinfo.nl.

Op zaterdag 31 oktober is de boekenmarkt. Per klant mogen het eerste uur maximaal vijftien exemplaren worden gekocht. Tussen 11.00 en 12.30 uur mag uit het restant onbeperkt worden gekocht. Er wordt contant en ter plekke betaald. Koopgerechtigd zijn Vrienden/Freonen van Tresoar. Daartoe worden ook gerekend zij die ter plaatse Vriend/Freon worden.

Op 17 november is iedereen welkom op de lezing van mevrouw G. Huisman over *Een vergeten schrijfster en een vergeten proces. Leven en werk van Lite Engelberts (1880-1929)*. Op pagina 28 van deze *Letterhoeke* staat meer informatie.

Bestuursnieuws

Het bestuur heeft in april de jaarrekeningen over 2007 en 2008 vastgesteld. De cijfers zien er goed uit.

Geskink

It bestjoer is yn oerlis mei de direksje fan Tresoar oer de mooglike subsidiearring fan in fitrine foar de ferneamde antike kast mei housnijwurk út 1712 mei de wrâldferneamde tolve-dielige Blaeu-atlas der yn. Der is ek in bysûnder geskink foar Tresoar oankocht. Dêr komt yn in folgjende *Letterhoeke* berjocht oer.

Program takom jier

Rûchwei is it programma fêststeld foar 2010. Op 20 april jiergearkomste, 8 septimber ekskurzje, mooglik nei Emden en Aurich, 30 oktober boekemerk en 16 novimber in lêzing.

De Librije-bibliotheek in Zutphen.

Start digging!

Het geheim van Tolsum ontrafeld

Een volledig nieuwe tekst op het schrijfplankje van Tolsum, een verhandelbare schuldverklaring tussen een slaaf en een onbekende schuldenaar, de oudst bewaard gebleven geschreven tekst van Nederland: het zijn enkele conclusies na afloop van het internationaal wetenschappelijk symposium naar aanleiding van de onthulling van de tekst op het Tolsumer schrijfplankje. Fries Museum en Tresoar hebben dit nieuwe onderzoek mogelijk gemaakt.

Het schrijfplankje wordt aan de Universiteit van Oxford in 2007 gefotografeerd waarna computersoftware zoveel mogelijk inkepingen zichtbaar maakt.

| Hans Laagland

Het schrijfplankje (collectie Fries Museum) uit de Romeinse oudheid is gevonden in 1914 tijdens commerciële afgravingen van de terp bij Tolsum onder Franeker. Volgens de eerste tekstlezing van professor C.W. Vollgraff uit 1917 zou de tekst op het plankje gaan over de verkoop van een koe. In de recente jaren ontstond er twijfel over de juistheid van deze lezing. Fries Museum en Tresoar benaderden na bemiddeling van Grieks papyroloog professor Worp specialisten op het gebied van het Latijns cursiefschrift professor A. Bowman en dr. R. Tomlin (Universiteit Oxford) voor het onderzoeken van het schrijfplankje met behulp van de nieuwste computertechnieken. Op 23 april onthulden Bowman, Tomlin en Worp een volledig nieuwe tekst op een persconferentie in het Fries Museum onder ruime belangstelling van lokale, regionale en nationale media:

Voorzijde

'[ik verklaar te hebben ontvangen een geldbedrag afkomstig van?] Carus (?), slaaf van Iulia Secunda, dat ik aan haar (?) moet teruggeven op de dag waarop hij/ zij (zelf) erom zal vragen of aan wie dit zal toekomen. Opgemaakt op 23 februari te [plaatsnaam] , tijdens het consulaat van C. Fufius Geminus. Quadratus was tolk (of: handelde als tussenpersoon).'

Achterzijde

'Titus Cassius, tribuun van het vijfde legioen. Miunnio, soldaat van de eenheid van de Bataven, van de centurie (of: decurie) van Bonumotus (?). Caturix, slaaf van de genoemde Secunda (?).'

Het onderzoeksteam op de zool van de Tolsum-terp, prof. Worp, dr. Tomlin en prof. Bowman.

Het schrijfplankje (het laatste deel in een set van waarschijnlijk drie plankjes) is een schuldverklaring tussen een slaaf Carus (of: Andecarus) en een onbekende schuldenaar. Het document is opgemaakt op 23 februari 29 na Christus en is daarmee de oudst bewaard gebleven geschreven tekst van Nederland. Op de achterzijde staan de handtekeningen van de getuigen waaronder ook een Bataafse soldaat (Miunnio). Hiermee is op dit plankje de oudste vermelding van een Bataaf in een primaire bron te lezen.

Betekenis

Maar wat betekent nu deze nieuwe tekst? Om hierop antwoorden te vinden organiseerden Fries Museum en Tresoar een dag na de persconferentie een internationaal wetenschappelijk symposium in Tresoar. Op dit druk bezochte symposium onderbouwden de onderzoekers de nieuwe tekstlezing, waarna wetenschappers vanuit verschillende disciplines hun licht op de tekst schenen. Rechtshistoricus professor W. Zwalve toonde aan de hand van verschillende vergelijkbare schrijfplankjes aan dat het hier gaat om een schuldverklaring die door de toevoeging van een juridische formule geld waard was en ook overdraagbaar was. Omdat in de Romeinse oudheid in dergelijke documenten gehandeld werd, zette Zwalve vraagtekens bij de Friese authenticiteit van het schrijfplankje. Archeologe M. Galestin plaatste het plankje in de Friese archeologische en historische context. Galestin bracht het schrijfplankje onder andere in verband met het naburige (Friese) Winsum waar in diezelfde periode een militair steunpunt gelegerd is geweest. Vanuit historisch standpunt gezien biedt de tekst mogelijkheden het schrijfplankje te koppelen aan de Friezenopstand van 28 na Christus. Professor G. Jensma dook in het onderzoek uit 1917 van Vollgraff aan de hand van de correspondentie tussen Vollgraff en mr. P. Boeles (conservator Fries Museum) en wees op de parallellen waartussen dit onderzoek en het onderzoek van 2009 tot stand zijn gekomen. Het is zaak te voorkomen dat de geloofwaardigheid van de uitkomsten van het onderzoek voortkomt uit alleen de autoriteit van de betreffende onderzoeker(s). Een kritische houding aannemen blijft een vereiste.

Start digging!

Het symposium werd afgesloten met een levendige discussie tussen de wetenschappers en de congresbezoekers. Veel aandacht was hierbij voor de vraag of het schrijfplankje daadwerkelijk in Friesland is opgesteld. Ook kwamen vanuit het publiek kritische opmerkingen naar aanleiding van de verschillende conclusies van de sprekers. De vragen werden afgewisseld met verhalen van persoonlijke betrokkenheid van congresbezoekers bij het schrijfplankje. Het Fries Museum en Tresoar hopen dat met de nieuwe tekstlezing en het symposium het onderzoek naar Tolsumer schrijfplankje een nieuw impuls krijgt. En het lijkt erop dat deze doelstelling is gelukt. Zo zijn er na afloop van de perspresentatie en symposium reacties gekomen die een andere visie geven op uitkomsten van het nieuwe onderzoek. Daarom kwam misschien wel het beste voorstel van het symposium van Tomlin: zou het geen goed idee zijn op zoek te gaan naar de andere twee plankjes, in de hoop dat zij meer duidelijkheid zullen geven? Ofwel, in de woorden van Tomlin: 'start digging!'

De letters zoals het onderzoeksteam deze leest, ingetekend in het schrijfplankje.

Een persoonlijk verhaal

Op zoek naar de Tweede Wereldoorlog

Het gezin in ferbruari 1941. Vader Johannes van der Heide, moeder Anna Dijkstra en Job en Femke.

In maart heb ik deel genomen aan de workshop 'Op zoek naar de Tweede Wereldoorlog'. Ik wilde meer weten over dwangarbeid in het algemeen en het leven van mijn vader als dwangarbeider in Duitsland in het bijzonder. Hij verdween uit mijn leven toen ik mogelijk pas één jaar oud was. Ik ken hem alleen van een paar foto's, een handjevol brieven, wat emotionele verhalen van mijn moeder en enkele zeer vage herinneringen aan de paar keer waarop hij met verlof thuis was. Ik was benieuwd of ik iets omtrent zijn leven in die oorlog zou kunnen vinden. In dit artikel beschrijf ik mijn ervaringen en ontdekkingen.

| Femke de Groot

Cursusleider Otto Kuipers heette de tien cursisten welkom op Tresoar. Na de kennismakingsronde wisten we globaal naar wat elke cursist op zoek was. De één zocht naar de geschiedenis van zijn vooroorlogse woning, de ander deed onderzoek naar zijn dorp. Weer een ander zocht naar feiten over dat bepaalde familielid waarover altijd zo geheimzinnig werd gedaan. En ik, ja ik wou eigenlijk graag 'alles' van mijn vader weten. Een onmogelijke wens natuurlijk, die ik terugbracht tot enkele concrete punten. Wanneer precies was hij gedwongen naar Duitsland te vertrekken? Hoe had die dwang er uit gezien? Waarom had het zo lang geduurd voor we zekerheid hadden over zijn dood? Waren er nog nagelaten spullen van hem? En zo ja, waar kon ik die vinden? Daarbij dacht ik speciaal aan de brieven die mijn moeder hem destijds gestuurd heeft.

Bronnen

Een dag met een overweldigende hoeveelheid informatie begon. Titels van boeken en boekjes over de verschillende onderwerpen werden gevolgd door adressen van bibliotheken en archieven waar die lectuur te vinden was. We leerden hoe de procedures verliepen om de gewenste stukken te kunnen raadplegen. Webadressen werden getoond van alles wat al digitaal was op te sporen of in te zien. We werden meegenomen naar de studiezaal waar we wegwijs gemaakt werden in de verschillende opbergen dus ook terugzoeksystemen. In het depot zagen we een keur aan voorwerpen in de vorm van foto's, kaarten, brieven, kranten enzovoort die ons zouden kunnen helpen onze oorlogsvragen te beantwoorden. Deze en natuurlijk nog vele andere stukken zouden we later zelf ook op kunnen vragen en bestuderen. Voorwaarde daarvoor was wel dat we wisten wàt er zoal aanwezig was, wáár het zich bevond en hóe we het op konden vragen. Het lesmateriaal

De arbeiders in Wesermunde. Johannes van der Weide staat links met de pet op. Ze poseren voor een bord met de tekst 'Ver van allen waar van ik heb gehouden'.

dat bij de workshop hoorde, zou ongetwijfeld nog heel nuttig zijn. Dat lesmateriaal bestond uit de boeken *Bronnenoverzicht Tweede Wereldoorlog* (een interne publicatie van Tresoar) en *Voor Vrijheid en Recht* (een inventaris gemaakt door Otto Kuipers). Terug in de cursuszaal, achter de computer, met steun van deze twee boeken, de cursusleider en de medecursisten mochten we de opgedane kennis in praktijk brengen en antwoord proberen te vinden op vragen als: Zijn er foto's in Tresoar van de versperringen op de Afsluitdijk in oorlogstijd? en Waar kan ik archiefmateriaal vinden betreffende het kamp Westerbork? Het vinden van het antwoord op de twintig gestelde vragen viel nog niet mee. Hoe zou ik ooit antwoord kunnen vinden op de mezelf gestelde en nog niet gestelde vragen omtrent mijn vader? Erg optimistisch was ik niet toen de workshop was afgelopen en ik met het lesmateriaal, een kopie van een krantenartikel over het ITS (International Tracing Service) en een overvol hoofd naar huis ging. Nee, ik geloofde niet dat de zoektocht naar mijn vaders oorlog enig resultaat zou opleveren.

Succes

Het succes kwam echter sneller dan ik had durven hopen en wel in de vorm van een (gedeeltelijk) antwoord op mijn eerste vraag: wanneer precies is hij vertrokken? *In Bezet Gebied, Dag in Dag uit*, een boekje genoemd in de inventaris *Bronnenoverzicht Tweede Wereldoorlog*, ontdekte ik dat al in maart 1941 de arbeidsbureaus gedwongen werden werklozen voor werk naar Duitsland te sturen (3 maart, Verordening 42/41) De dwang voor de arbeiders bestond uit het inhouden van hun uitkering. Mijn vader was in die tijd werkloos. En van mijn moeder heb ik wel gehoord dat hij ging met de (valse) belofte dat het 'maar voor drie maanden zou zijn.' Gevoegd bij mijn eigen vermoedens, gebaseerd op wat persoonlijke informatie, denk ik dat zijn vertrek in april 1941 moet zijn geweest, meteen na het uitvaardigen van de genoemde verordening. Ik was toen inderdaad pas één jaar oud. En het krantenartikel over het ITS in Bad Arolsen zou nog weleens antwoord kunnen geven op mijn laatste vraag: waar bevinden zich de mogelijk nagelaten spullen van mijn vader? Mijn brief naar het ITS is verzonden, het wachten is op antwoord. Ik hoop dat het antwoord aan mij even positief is als dat aan de man uit het krantenartikel: na 63 jaar kon hij de portefeuille van zijn in 1944 gefusilleerde vader in ontvangst nemen want die was al die jaren bewaard gebleven. Zou ik nog eens de brieven van mijn moeder, gestuurd naar mijn vader, in handen mogen houden en via die weg mijn vader een beetje beter leren kennen?

Naschrift

Van het ITS heb ik inmiddels antwoord gekregen. Helaas waren er geen spullen van mijn vader en dus geen brieven bewaard gebleven. Wel kwamen er weer enkele nieuwe gegevens aan het licht. Zo weet ik nu de exacte datum van het bombardement waarbij hij ernstig gewond werd en de juiste dag waarop hij in het ziekenhuis werd opgenomen. Ook is er een verslag van zijn kostvrouw die het ziekteverloop, uitmondend in zijn dood, beschrijft. In de brief van het ITS zijn het slechts kille feiten, de archiefstukken zelf geven waarschijnlijk meer informatie over het leven (en lijden) van mijn vader gedurende zijn laatste maanden. Deze herfst zal ik het ITS in Bad Arolsen bezoeken met als doel een weer iets nadere kennismaking met mijn vader.

Wat: workshop 'Op zoek naar de oorlog'
Waar: Tresoar
Wanneer: vrijdag 6 november 2009 van 10.00 -16.00 uur (kosten: € 35.00 inclusief lesmateriaal en lunch), opgave bij Petra Bierma (info@tresoar.nl of telefonisch 058-7890789)

Presintaasje harkboek

Op woansdei 14 oktober wurdt it harkboek *De kâlde krústocht* fan Hylke Speerstra presintearre. It earste eksimplaar fan it harkboek wurdt yn ûntfangst nommen troch deputearre Jannewietske de Vries. It boek oer de Alvestêdetocht is troch Hylke Speerstra sels ynlêzen. Tema fan de presintaasje is de Alvestêdetocht. Akteurs fan Tryater spylje in act út har Alvestêdespektakel en der wurde in pear sênes út de nije film *De hel van '63* fan Steven de Jong fertoand. Fansels sil Hylke Speerstra foarlêze út syn boek. It harkboek is inisjatyf fan Rotary Nijehove Ljouwert, mei meiwurking fan Stenden University, Biblioteekservice Fryslân, Audiofrysk en Tresoar. Elkenien is wolkom by de presintaasje. Graach wol opjaan (telefoanysk 058-7890789 of fia de mail info@tresoar.nl)

Wat: presintaasje harkboek De kâlde krústocht

Wêr: Tresoar

Wannear: woansdei 14 oktober om 16.00 oere

Lite Engelberts.

Lezing over Lite Engelberts

Op 17 november houdt mevrouw Greddy Huisman uit Groningen een lezing met de titel 'Een vergeten schrijfster en een vergeten proces. Leven en werk van Lite Engelberts (1880-1929)'. Op rommelmarkten vind je soms romans van vergeten schrijvers en dan kan het zijn dat er onverwacht een vonk over springt. Wie was toch die schrijfster met dat vreemde pseudoniem? Wat en hoeveel had zij geschreven? Was haar werk nog leesbaar? En hoe komt het dat zij, met haar werk, zo snel en zo volledig is vergeten? Een speurtocht in Friese archieven, egodocumenten en de literatuur levert een literair-historisch portret van twee vrouwen: de onbekende schrijfster en één van de personages uit haar werk, freule Cecilia Johanna van Heemstra (1767-1836) van Fogelsanghstate. Graag voor 15 november aanmelden (dat kan telefonisch 058-7890789 of via de mail info@tresoar.nl)

Wat: lezing van Greddy Huisman

Waar: Tresoar

Wanneer: dinsdag 17 november om 20.00 uur

| Annemieke Nijdam

Piter Jelles Troelstra

Sjoukje Troelstra-Oosterbaan lêst har man Piter Jelles Troelstra foar, 1930.

Tresoar hat in kolleksje dokuminten en realia krigen oangeande de famylje Oosterbaan. It materiaal komt fan Anita Lantermans. Frou Lantermans is in achternicht fan Sjoukje Troelstra-Oosterbaan, de twadde frou fan Piter Jelles Troelstra. De measte stikken ha te krijen mei Douwe Oosterbaan junior, de healbroer fan Sjoukje Troelstra-Oosterbaan. Der sit ek materiaal by fan Piter Jelles Troelstra. It giet om in tal brieven oan famylje, roubrieven, foto's en kranteknipsels. Fierder is der noch in bierglês mei ynskripsje, dat Piter Jelles Troelstra yn 1892 'uit erkentelijkheid' krigen hat fan de Ljouwerter 'Bakkersgezellenvereniging'. Bysûnder is ek de doaze mei roulinten fan Troelstra's begraffenis yn 1930. Piet Hagen kin dizze nije ynformaasje noch meinimme yn syn biografy fan Piter Jelles Troelstra, dy't yn 2010 útkomt. Yn dat jier is it 150 jier lyn dat Troelstra berne waard.

Noord-Nederlandse Wegenbouw Maatschappij

Een kleine wals van het merk Barford and Perkins, uit 1929 met erachter de mengmachine voor de productie van Goudalite koudasfalt.

Eén van de oudste Friese wegenbouwbedrijven, de firma Van Drooge uit Harlingen, richtte zich in de tweede helft van de jaren 1920 in eerste instantie op het onderhoud van wegen. Onder leiding van onder andere Dirk van Drooge werd het bedrijf in 1930 omgedoopt tot de Noord-Nederlandsche Wegenbouw Maatschappij (NNWM). Het oude bedrijfsarchief was in bezit van Dirk's kleinzoon Ab van Drooge, die het aan Tresoar schonk. Van Drooge heeft het materiaal zelf beschreven en geordend in ruim veertig ordners. Ab van Drooge kent de geschiedenis van het bedrijf heel goed. Op de website van Tresoar schreef hij onder andere een bijdrage over de asfaltering van de oude trekweg tussen Bolsward en Workum, in 1935. Het was de eerste weg die de NNWM in Fryslân asfalteerde. Zijn bijdragen zijn te vinden op www2.tresoar.nl/kentekens, onder 'Verhalen'. Door de overdracht van de mappen zijn de documenten en de vele foto's nu ook beschikbaar voor andere geïnteresseerden.

Professor Tony Feitsma ferstoarn

Tony Feitsma is 9 augustus lêstlyn yn Ljouwert ferstoarn. Se is 81 jier wurden. Se waard op 18 jannewaris 1928 berne yn Brantgum. Se die it gymnasium en studearre Frysk, Deensk en Frânsk oan de Universiteit fan Amsterdam (UvA). Nei in jier as fiif as learares Frânsk yn Harns waard se wittenskiplik meiwurker oan it Frysk Ynstitút yn Grins. Sawat fiifentweintich jier hat se dêrnei ferbûn west oan de Frije Universiteit yn Amsterdam, wêrfan de lêste 16 jier as heechlearaar Frysk. Dêrnjonken wie se as bysûnder heechlearaar ferbûn oan de UvA. As studint wie se al tige warber op it mêd fan de stúdzje fan it Frysk. Se hat in hiele rige wittenskiplike publikaasjes op har namme. Ek yn allerhande oare fermiddens wie se striidber foar it Frysk. Sa siet se yn it bestjoer fan de Koperative Utjowerij en hat se yn de begjinjierren foarsitter fan de Frysk Nasjonale Partij (FNP) west. Tony Feitsma wie in frekwint besiker fan Tresoar en har foargongers. As sadanich makke se diel út fan de oerlisgroep Wittenskiplike brûkers fan de Provinsjale Biblioteek. By har ôfskie as heechlearaar oan de UvA waard har it hjirby ôfbylde portret oanbean, dat Meinte Walta fan har skildere, en dat in plak krige yn it FLMD. It portret wurdt no yn Tresoar bewarre.

It lêste nijs (ek oer oanwinsten) fine jo op:
Het laatste nieuws (ook over aanwinsten) vindt u op:

www.tresoar.nl

Oanklikke op:
Aanklikken op:

Nijs > Oanwinsten
Nieuws > Aanwinsten

Foar nije Frysktalige útjeften sjoch:
Voor nieuwe Friestalige uitgaven zie:

Fryske skriuwers > Krekt ferskynd
Friese schrijvers > Pas verschenen

Fragen? Skilje of mail: tel. 058-7890789 of ynfo@tresoar.nl
Vragen? Bel of mail: tel. 058-7890789 of info@tresoar.nl

Kolofon | Colofon

Letterhoeke
ferskynt trijeris jiers
en is in útjefte fan Tresoar

verschijnt driemaal per jaar
en is een uitgave van Tresoar

Tresoar
Boterhoek 1
Postbus 2637
8901 AC Ljouwert/Leeuwarden
T (058) 7890789
F (058) 7890777
E info@tresoar.nl
I www.tresoar.nl

Redaksje | Redactie:
Marijke de Boer, Jelle Krol, Lourens Oldersma, Thys van der Veen en Siem van der Woude (Tresoar)
Sytse ten Hoeve (Freonen|Vrienden)

Redaksjesekretariaat | Redactiesecretariaat:
Hilda Top

Foto's:
John van Geffen
en Andrys Stienstra

Foarmjouwing | Vormgeving:
Castel Mediaproducties, Groningen
Eldad Groenman en Harmen Heida

Letterhoeke
wurdt fergees tastjoerd oan
de Freonen
wordt gratis toegezonden aan
de Vrienden

Abonneminten | Abonnementen €15,-
Losse nûmers | Losse nummers € 5,-

© Tresoar en de auteurs 2005

Aktiviteiten | Activiteiten

septimber | september

11 Opening tentoonstelling Vrouwen van Nu hebben het maar gemakkelijk!? Tresoar. Te bezichtigen tijdens kantooruren.

12 Sympoasium 50 jier FLMD. Tresoar. 14.00 oere.

26 Europeeske dei fan de talen en iepen dei fan de gemeente Ljouwert yn it Stedshûs. Tresoar is oanwêzich mei ferskaat materiaal.

29 Lezing door dr. Mladen Popovic over het geheim van de Dode Zeerollen ontrafeld. Tresoar. 19.30 uur.

oktober

2 Ekskurzje Freonen Tresoar nei Deventer en Zutphen.

14 Presintaasje harkboek De kâlde krústocht. Tresoar. 16.00 oere.

20 Lezing van Stefan van der Poel over Joodse Stadjers. Tresoar. 19.30 uur.

31 Boekenmarkt Vrienden Tresoar. 10.00 uur.

novimber | november

5 Lunchlezing in de serie familie in Fryslân: Familienamen in Friesland. Tresoar. 12.15 - 13.45 uur. Op www.volksuniversiteit.nl/friesland aanmelden. Kosten voor drie lezingen (inclusief lunch € 45,00).

12 Lunchlezing in de serie familie in Fryslân: De teloorgang van de Friese adel. Fries Museum. 12.15 - 13.45 uur. Op www.volksuniversiteit.nl/friesland aanmelden. Kosten voor drie lezingen (inclusief lunch € 45,00).

14, 21 & 28 Cursus voorouderonderzoek: Bent u afstammeling van Grutte Pier? Tresoar. 9.30 - 12.00 uur. Op www.volksuniversiteit.nl/friesland aanmelden. Kosten voor drie bijeenkomsten € 75,00.

17 Lezing door Greddy Huisman over leven en werk van Lite Engelberts (1880-1929). Tresoar. 20.00 uur.

17 Lezing door Marian Cohen-Aandagt over dagelijks leven in gezin en maatschappij in Israël. Tresoar. 19.30 uur.

19 Lunchlezing in de serie familie in Fryslân: Ver van it Heitelân. Tresoar. 12.15 - 13.45 uur. Op www.volksuniversiteit.nl/friesland aanmelden. Kosten voor drie lezingen (inclusief lunch € 45,00).

desimber| december

8 Lezing door S. G. Heldring over de Russische Joden. Tresoar. 19.30 uur.

Mear ynfo? > www.tresoar.nl > aginda
Meer info? > www.tresoar.nl > agenda
Kaarten? > 058 7890789